

ISSN 0804-9203

Fertitten

Urskog-Hølandsbanens medlemsblad nr. 113 desember 2002

Tertitten

Medlemsblad for foreningen Tertitten

Redaktør: Jan Deram

Redaksjonens adresse:

Postboks 59 - 1921 Sørumsand

Annonsepriser:

Baksiden kr. 1400,-, 1/1 side kr. 800,-

½side kr. 500,-

Stiftelsen Urskog- Hølandsbanen

driver på idealistisk basis Tertitten, smalsporet museumsjernbane ved Sørumsand, Akershus fylke. Medlem av Norges Museumsforbund

Postboks 59 – 1921 Sørumsand

Bankgiro: 1624.65.35500

Postgiro: 05305134408

E-mail: tertitten@sorum.online.no

Internett: www.tertitten.no

Kontortid: mandag - fredag 08.00 - 16.00

Kontor: Sørumsand stasjon Tlf. 63 86 8150

Museumsbest./daglig leder: Petter Tønder

Jakobsen

Formann Venneforeningen: Lena Moen

Stiftelsens formann: Finn Halling

Medlemsskap: Støttemedlem kr. 250,-

Aktiv kr. 125,-

Familie: En betaler full pris, deretter kr. 125,-
pr. person.

Livsvarig medlem: kr. 1750,-

Bedriftsmedlem kr. 1000,-

Damptog kjøres i desember 2002:

søndagene 1., 8., 15., 22. og 29.
desember og nyttårsaften 31. desember
kl. 12, 13, 14 og 15

Her kommer

Tertittens julenummer, det 113. i rekken av medlemsbladet

Bak oss har vi en vellykket sommersesong med over 900 flere søndagsreisende enn i fjor. Med noe svakere chartertall endte vi likevel opp med et pluss på nærmere 300. Det er for øvrig lenge siden vi hadde en så lang driftssesong som sist sommer.

I denne utgaven av bladet kan du bl.a lese om stort og smått fra driftssesongen, om dresintur på "De Vackra Vyers Jernvåg", og om en tur vi på Tertitten arrangerte for juniorgruppen og andre nye aktive i sommer. Av stoff fra banens driftstid vil du finne et lengre intervju med Brita Dalby, datter av Borger Dalby, som blant meget annet også var stasjonsmester på Finstadbru.

Ellers vil du finne en rekke bilder fra årets sesong, knipset av flere av banens aktive.

Når du får dette bladet i hende har vi begynt på vinteren, og da står den årlige julekjøringen for døren. I år satser vi stort og kjører alle søndagene i desember + nyttårsaften. Fra og med julekjøringen har vi vært nødt til å justere billettprisene noe, de har for øvrig stått uendret i en årrekke. Nye priser vil være kr. 35 for barn og kr. 70 for voksne på 3. klasse. Tilsvarende for 2. kl. vil være kr. 45 og kr. 90.

Hjertelig velkommen til besøk på museumsbanen i desember. Tertittens ledelse og alle de aktive vil samtidig ønske alle en riktig god jul og et godt nytt år!

Jan Deram

Forsiden:

Et skumringstog på Urskog-Hølandsbanen på vei mot Fossum i 2001. (Foto: Per Ivar Michalsen)

Sommersesongen 2002

Lena Moen

Vi kan igjen se tilbake på en vellykket sommersesong. Oppstarten med skolekjøring i juni ga noe færre reisende enn tidligere, men dette skyldes antakelig postens reduserte tilbud (nedleggelse av postkontorer etc.) som går ut over distribusjonen. Det ble stadig oppdaget skoler og barnehager som ikke hadde mottatt den invitasjonen vi sendte ut i mars.

I år har vi ikke hatt tilbud om kjøring på onsdager, men i stedet erstattet dette tilbudet ved å forlenge sesongen med to søndager. Dette ser ut til å ha vært gunstig med hensyn til antall reisende vi har hatt denne sommeren. (Se tabell) Selv om vi denne sommeren har hatt veldig fint vær og temperaturer som har gjort det mer fristende å dra på en badestrand enn å sette seg på et godt oppvarmet tog uten aircondition har ikke dette "ødelagt" sesongen vår. Det er kun to søndager hvor dette sannsynligvis har vært en innvirkende årsak til færre besøkende enn forventet.

Aktivitetene

Vi startet også i år opp med **pensjonistenes dag**. Det ble en bedre start enn i fjor med 286 reisende, men første søndagen er ikke kjent for å være den beste i sesongen noe år. Været var ikke det beste denne dagen og de pensjonistene som stilte opp på stand var ikke fornøyde med fasilitetene vi hadde å tilby. Dette er vel det arrangementet der det er vanskeligst å få noen til å stille, og det vil ikke bli satt opp tilsvarende arrangement neste år.

Under **friluftsgudstjenesten** på Bingsfos st. 7. juli ble det arrangert barnedåp! Første barn døpt på Bingsfos stasjon fikk navnet Jakob og han vil sikkert bli en ivrig UHB'er! Det var mange reisende denne dagen. Kanskje Bingsfos st. blir et populært sted å døpe sine barn?

Den lille rundreisen ble en suksess også i år. Vi var gjennomgående heldige med været på disse arrangementene, og regndryppene kom først da vi var inne på toget eller bussen igjen! Den lille rundreisen gikk fra Sørumsand st. med Tertitten kl. 1200, veteranbuss fra Fossum stasjon, langs den gamle traseen og opp til Aur Prestegård der det i år var en flott maleriutstilling av Arne Martinsen (bl.a. illustratør av Hans Børlis dikt) og en fin utstilling på bua, der bondekvinnene hadde stilt ut husgeråd fra en svunnen tid. Etter en time med omvisning, kaffe og vafler på Prestegården gikk turen videre til Urskog fort der lokal guide stod og tok i mot de reisende. Tilbake på Fossum st. med siste avgang tilbake til Sørumsand.

På **Barnas dag** 11. august hadde vi 602 reisende! Dette arrangementet er like vellykket hvert år. I år skulle Anthony Cook komme med sin dampdrevne modelljernbane, men meldte avbud om morgenen på grunn av vannlekkasje i huset. Vi fikk heller ikke hesteskyss slik vi hadde blitt lovet. Til tross for at aktivitetene som uteble var annonsert og mange av de tilreisende kom nettopp av denne grunn var det heldigvis lite sure miner å spore blant de besøkende. I tillegg til de avlyste arrangementene hadde vi tilbud om kjøring med tre dresiner og spikking og taulaging i Stomperudparken. Dette ble veldig populært og barna stod i kø for å spikke figurer og lage sine egne tau. Dresinkjøringen var like populær for voksne som for barn.

Musikk langs sporet ble arrangert med et noe mindre musikalsk innslag enn vi hadde håpet. To trekkspillere på Sørumsand og valthorn og trompet på Bingsfos stasjon var det vi fikk organisert etter at vi fikk negativ tilbakemelding fra de første vi spurte.

Veteranmønstringen 1. september ble et godt besøkt arrangement med fornøyde deltagere, både utstillere og publikum var fornøyde med denne dagen. Forbedringer kan gjøres hvert år, og neste år vil det bli sendt ut flere invitasjoner til utstillere denne dagen.

Søndag 8. september under **totogsdriften** var det rekord i antall aktive medlemmer her. Det ble en godt besøkt dag, og en fin avslutning på en aktiv og fin sesong!

"Familiebilde" utenfor Sørumsand stasjon. Vi har hatt et godt tilsig av nye aktive medlemmer, og som bildet viser har vi ikke helt klart å uniformere alle juniorene våre ennå, men takket være Stella (i midten forrest) som har tatt på seg oppgaven med å gå gjennom uniformslageret, skal det bli en orden på dette til julekjøringen! (Foto: Thorleif Pedersen)

Grillfesten. Det eneste medlemsarrangementet (utenom dugnader) vi har hatt for alle aktive medlemmer hittil i år er grillfesten 17. august. (Turen til Skulerud med juniorer og nye medlemmer er beskrevet et annet sted i bladet). Ca. 25 UHB'ere, "stort og smått" medregnet, møtte opp på dette arrangementet der vi hadde med oss mat og grillen. Dette er et sosialt arrangement der nye og gamle, unge og eldre UHB'ere kommer sammen og utveksler erfaringer og ellers bare koser seg. Vi kunne heller ikke i år ha vært mer heldige med været! Skumringstoget til Sørumsand gikk ved 21-tida i et klart og fint sommervær med solnedgang over Glomma som prikken over i'en!

Fra grillfesten for de aktive. Nærmest t.h. ser vi Øyvind Hofseth og Stella Strømer. (Foto: Lena Moen)

Klart for skumring-stog tilbake til Sørumsand etter en vellykket grillkveld. (Foto: Lena Moen)

"Blant barn fra barnehager og skoler har vi to "krømmere" fine dager på Bingsfos"

(Sitat Thorleif)

To staute representanter for UHB: Øyvind Hofseth og Thorleif Pedersen.

Nederst en stolt liten jente som har fått låne luen til Thorleif under barnehagekjøringen i juni.

(Begge fotos: Thorleif Pedersen)

Driftsstatistikk sommeren 2002

Ordinære tog søndager:

Tog	23.6	30.6	7.7	14.7	21.7	28.7	4.8	11.8	18.8	25.8	1.9	8.9	Tot.
751/752	38	94	132	35	49	65	44	62	47	65	125	94	850
753/754	93	174	82	105	82	126	60	163	49	85	98	132	1249
755/756	85	74	103	119	82	77	73	174	74	51	103	129	1144
757/758	54	43	116	53	50	51	24	146	45	41	43	31	697
759/760	16	49	55	29	88	88	19	57	20	28	51	40	540
Totalt	286	434	488	341	351	407	220	602	235	270	420	426	4480

Andre arrangementer:

Arrangement	Antall
Historisk marked 27.01	148
Barnehager og skoler 11.06-14.06	1975
Sørumsanddagene	173
Div. charteroppdrag	95
Grillfest 17.08	30
Totalt	2273

Totalt antall reisende sommersesongen 2002: 6.753 personer

Sammenligning 2002 – 2001:

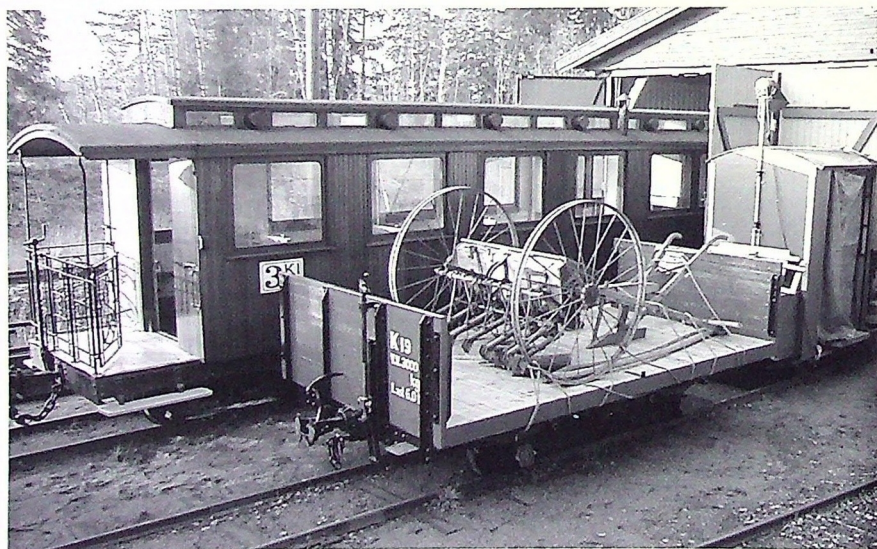
Arrangement-type	2002	2001	Endring
Drift søndager	4480	3546	+934
Drift onsdager	0	327	-327
Andre arrangement	2273	2598	-325
Totalt	6753	6471	+282

**Gjennomsnittlig antall reisende pr. dag i sommersesongen: 374
(i fjor: 354)**

Til våre juniormedlemmer

Vi vil begynne med egne sider til dere juniormedlemmer. Dette betyr at dere må komme med innspill, bidrag og så videre. Det er viktig at dere sier fra hva som er viktig for dere. Junior-tertitten er et tilbud til dere og dere er selv med på å utforme den. Målet med dette er at dere blir en sammensveiset gruppe. Send inn ideer, innlegg og bidrag til meg, Roel Houtsma

epost: roel.houtsma@md.dep.no, eller med post til: Staurhaugvegen 12, 1925 Blaker

Øverst er Txp. Jan Deram i ferd med å ta imot sesongens siste tog til Fossum den 08.09. Toget var meget langt, idet det besto av to lokomotiver og alle driftsvognene + en del godsvogner. (Foto: Thorleif Pedersen)

Nederst er vi i ferd med å stalle materiellet i vognhallen etter siste driftsdag. (Foto: Per Ivar Michalsen)

Nye aktive medlemmer i Venneforeningen Tertitten i 2002

I løpet av dette året har vi hatt et gledelig tilslag av nye aktive medlemmer i venneforeningen. Mange av dem har allerede tjenestegjort som konduktør-læringer eller stasjonsbetjenter i sommer, og alle de nye får i høst tilbud om grundig opplæring,

Her følger navnene på våre nye aktive:

Teodor Ande Elstad	Oslo
Mattias Ensrud	Sørumsand
Stein Teppen	Nordbyhagen
Torstein Neset	Kolbotn
Jan Haugen	Vormsund
Stella Strømer	Blaker
Ola Kopperud	Blaker
Tore André Moen	Eidsvoll
Stian T. Carlsen	Nittedal
Martin Schøyen Welle	Oslo
Morten Helmi Solhaug	Sørumsand
Stian Nafstad	Kløfta

Dette er drømmejobben for mange av våre nye aktive. En plass i den forholdsvis tallmessig beskjedne "yrkesgruppe" som kan kalle seg damplokomotivfører! Her ser vi Øyvind Hofseth på loket.(Foto: Per Ivar Michalsen)

Øverst: Finstadbru stasjon er i dag et sørgelig syn
Nederst: "Vi fant, vi fant!" Mats Anders, Martin og Teodor med et sporveksellodd i Aurskog.
(Begge bilder: Simen Aasheim)

Medlemstur til Skulerud

Simen Aasheim

På Tertittens trasé. Trond Dehli orienterer om kulverten nederst i Harkerudbakken. (Foto: Simen Aasheim)

Lørdag 7/9 var det medlemstur spesielt beregnet på nye aktive og juniormedlemmer. Med Trond Dehli og Jan Haugen som guider, skulle vi ta en busstur langs Tertittens gamle trasé. Det møtte opp ca. 15 yngre og eldre medlemmer.

Stoppene kom underveis, ettersom minnene og sporene etter banen dukket opp. Værgudene var ikke helt på vår side, og med unntak av noen få solgløtt, regnet det store deler av turen. Men en vellykket tur ble det allikevel. Trond fortalte om banens historie under hele bussturen, og dette var veldig lærerikt. To kulverter ble inispisert, Jødalsbekk kulvert og en kulvert nederst i Harkerudbakken.

Ved Finstadbru stasjon kom sola frem, så der rakk vi å ta frem kameraet.

Vel fremme i Skulerud tittet vi på tømmerkrana, og noen medlemmer fant også litt av sivillematta liggende igjen. Regnet fortsatte, og etter en rask beslutning ble det bestemt at vi heller skulle grille og spise i lokstallen på Sørumsand, når vi kom tilbake.

Alle som deltok ser tilbake på en spennende og lærerik tur, og takker Trond Dehli og Jan Haugen for at turen lot seg gjennomføre.

Øverst skuer Simen Wiulsrød utover Algutsvatnet, etter en anstrengende dresintur i 20 promilles stigning på 2.340 meter.

*Nederst er de kommet til Blomskog kirke, der jernbanesporet deler kirkens område i to.
(Begge fotos: Kjell Wiulsrød)*

Dresintur på DVVJ mellom Årjäng og Bengtsfors

Kjell Wiulsrød

Dette ble årets tur! Vi har satt oss som mål å utnytte ferien til å oppleve noe, og valgte derfor en tur på dresin i fine naturlig omgivelser. Den 26.07.2002 i et herlig sommervær startet min sønn, Simen og undertegnede på en 52 km lang tur på den nedlagte strekningen mellom Årjäng og Bengtsfors. Det siste persontoget på strekningen Bengtsfors og Arvika gikk den 9. juni 1985.

Det var artikkelen i Tertitten nr. 112 juni 2002 (Not fucking Åmål) som satte oss på ideen om å prøve ut denne turen.

Med godt pågangsmot startet tråkkingen i et bedagelig tempo, tilpasset vår kondisjon. De første 5 km går i et ganske flatt område, og vi kommer fram til det første stoppestedet, Björnåsen. Björnåsen var egentlig bare en holdeplass med kort grusperrong med et lite venteskur. Like i nærheten ligger banevokterboligen slik det var under driftstiden. Både huset og den lille stasjonsbygningen ligger der den dag i dag, godt bevart.

Foran oss ligger nå en stigning på 20 promille i en lengde på 2340 m. Vi forlater nå bredden av sjøen Västra Silen og det lille Lysedtjärnet. Stigningen går gjennom skogkledde åser, og tar kraftig på muskulaturen. Det kjennes både i knær, legger og lår. Pusten går i takt med slagene i skinneskjøtene. Vi bytter på tråkkingen oppover. Vårt håp på denne turen var å få en tandemdresin, men de var utleid. Tydelig at denne turen er et populært reisemål om sommeren. Til slutt er vi oppe og kan se utover fin natur med Algutsvatnet liggende til høyre for banen.

Banen bærer navnet Dal - Västra Värmlands Järnväg (DVVJ). Den ble på folkemunne kalt for "De Vackra Vyernas Järnväg". Det kan vi godt forstå når vi nå kan trække oss videre langsmed Algutsvatnet. Utsikten er upåklagelig og må oppleves. Av og til ser vi fisk som vaker i vannoverflaten. Du verden hvor flott dette er. Vi forstår nå at dette er en fin måte å oppleve natur på for en jernbaneentusiast. Sporet ligger der i snorrette strekninger delvis gjengrodd av busker og gress. Av og til pisker det mot nakne legger, men hva gjør vel det. De lange strekningene blir avbrutt av krappe svinger, hvor vi da sitter å lur på hva som møter oss i utgangen av svingen. Etter å ha kost oss med utsikten, kjent naturens underfundige lukter og trukket lungene fulle av god frisk luft, begynner banen å lute nedover igjen. Etter å ha klatret i 20 promille går det nå like bratt nedover, og fort! Vi kjører gjennom fjellskjæringer og nok en gang avbrutt av

skarpe svinger. Spenningen er igjen til stede med forventninger om hva svingen gjemmer av opplevelser. Varmen i lufta kjennes godt. Det lukter sommer. Vi er nå nødt til å fylle kroppen med noen gode slurker med godt kaldt vann, puste litt og kjenne at beina nå har det godt.

Etter ca 14 km fra utgangspunktet kommer vi fram til Blomskog stasjon. Stasjonsbygningen er nå i privat eie. Ellers finnes det spor etter lasterampe og et stort område hvor det i sin tid var en rekke spor. Nå står det plassert et lite skur bortenfor det opprinnelige sporområdet, hvor det annonseres at det er mulig å bli med på gullvasking. Da vi var der var det ingen gullvasking på grunn av for høy vannstand (tydelig at det hadde regnet godt der også). Blomskogbygda har i dag vandrerhjem og landhandel med sommerkafé. Vi stopper ikke mer enn et øyeblikk her og fortsetter videre. Sporet går over en vei og videre i rettstrekning gjennom et skogholt, og da kommer vi straks til Blomskog kirke. Der deler jernbanespetet kirkeområdet i to med kirken på den ene siden og kirkegården på den andre. I driftstiden var det anlagt en perrong her slik at de som kom med toget til høymessen på søndager kunne gå av her og kun gå noen få meter opp til kirken.

Beina våre trækker seg videre innover i landet. Sporet går nå i et ganske flatt landskap. Vi får se og kjenne lukten av hester og kyr langs banen. Det tar ikke lang tid før vi kommer til et nytt tjern, Blomskogtjärn. Der løfter vi av dresinen og går ned til bredden for å innta vår medbrakte lunch. Det var nå godt å kunne strekke litt på beina. Det lå et tynt skydekke over himmelen slik at varmen ikke var så intens.

Etter 21,5 km når vi Röstegen holdeplass. Her står den opprinnelige banevokterboligen, venteskur og plattform. Opprinnelig var det også et 60 m langt stikkspor her med lasterampe.

Neste stasjon vi kommer til er Gustavsfors. Men før det har vi tråkket vel 7 km fra Röstegen langs innsjøen Lelången og passert grensen mellom Värmland og Dalsland. Grensen var markert med et stort skilt ved siden av banen i tillegg til markering i terrenget under skinnegangen. Vi passerer over Dalsland Kanal på en bro som opprinnelig var en klaffbro. Den ble endret i 1940 til fastbro. Like etter er vi i Gustavsfors.

Nå har vi tilbakelagt 28 av de 52 kilometerne. Gustavsfors var opprinnelig et industriområde. DVVJ hadde tenkt at dette stedet ville innbringe inntekter til banen, men nei, det ble ikke slik.

I dag er området ikke det det engang var; liten industrivirksomhet, og til dels avfolket.

Vi la i vei videre. For nå hadde vi ønske om å komme oss fram til Bengtsfors. Vi var slitne, og vi hadde igjen en kraftig og lang stigning foran oss om vel 10 km. Vi passerte Kråkviken. Her er det en fin bade plass, men vi stoppet ikke. Vi satset på stigningen i stort tempo. Vi hadde på dette tidspunktet tilbakelagt 36 km. Og nå kom det motgående trafikk. De som hadde startet med friskt mot fra Bengtsfors var de som møtte oss i bakkene. Reglene er lagt opp slik at det er det de som kommer fra Årjäng som har vikeplikt og må løfte av dresinen. Det ble mange løft. Etter å ha tilbakelagt halve stigningen bestemte vi oss for å stoppe. Vi fant et skilt som viste vei ned til en campingplass nede ved innsjøen Svårdlång. Der var det kiosk, og vi ønsket oss en is og noe kaldt å drikke. Det ble en god rast. Vi greide å samle krefter til den siste biten av stigningen vi hadde begynt på. Det tok likevel en god del tid for trafikken i mot var stor, og vi fikk etter hvert en god teknikk i å løfte dresin og bagasje. Vi nådde toppen og kunne sette utforbakke igjen ned mot stasjonen Svårdlång. Her står det igjen en banevokterbolig som nå er i privat eie. Plattformen er også inntakt. Det var også 2 spor på stasjonen.

8 km igjen. Nå bærer det utfor mot Bengtsfors i en bratt bakke. Før Bengtsfors får vi en nydelig utsikt over bygda oppe i en høy fjellskjæring. Været er nydelig og sola steiker godt på våre slitne kropp. Men vi har nådd vårt etappemål og kan parkere dresinen for natten og innta vårt hotellrom etter 6 timer på sporet.

Vi er på sporet igjen kl.09.00 neste morgen med godt mot for retur til Årjäng. Vi bestemte oss ganske brått at det var like godt å skyve dresinen oppover bakken fra Bengtsfors. Det vi tenkte mest på var at nå på hjemturen skulle slippe å løfte dresinen av sporet. Det skjedde ikke. Vi måtte av og til holde kurs i effektiv løfting av dresin. Resten av tilbaketuren var bare kos. Sola var varmere denne dagen, men det gjorde ikke noe. Vi koste oss like mye den andre veien.

Denne turen kan absolutt anbefales. Det som kan være en fordel, er å ha gode knær og noe muskulatur for å bekjempe de verste kneikene. Vi har allerede bestemt oss for å fortsette turen til neste år. Da reiser vi med "rålsbuss" mellom Bengtsfors og Mellerud, og kanskje en tur på kanalen også.

Vi sitter igjen med mange gode minner og bilder fra turen. Det er godt å se at det langs strekningen er tatt vare på bygninger, slik at det er mulig å danne seg et bilde av hvordan dette var i trafikk tiden mellom 1928 og 1985.

Kilder: Svante Forsæus og Gösta Johannesson: "Dal-Västra Värmlands Järnväg", www.dvbj.com, samt diverse brosjyremateriell.

Borger Dalby, stasjonsmester på Finstadbru og en aktiv og aktet mann i Aurskog. (Foto utlånt av Brita Dalby)

Jenta med ryggen til på dresinen er Brita Dalby i 2-3 årsalderen. Sittende til høyre på samme dresin er hennes mor Edel. I bakgrunnen øverst i bildet ser vi endeveggen og taket av Finstadbru stasjon, og til venstre en stor stabel nye sviller klare for innlegging. Året er 1952 eller 1953. (Foto utlånt av Brita Dalby)

Borger Dalby – en markant skikkelse i Aurskog-Hølandsbanens tid Hans datter Brita deler historien med oss.

Lena Moen intervjuer Brita Dalby

Brita Dalby fotografert foran Finstadbru stasjonsbygning 29.10.2002 av Lena Moen

Brita tar i mot meg i et hus fylt av gamle minner og merkelige kuriositeter som selvfølgelig pirrer undertegnedes interesse på området. Atmosfæren i huset som ble bygget så sent som i 1993 tilhører en helt annen tid. Her er de fineste antikviteter, gamle møbler og vedovner jeg aldri har sett maken til. Nytt og gammelt samstemt og tilpasset på en utmerket måte. Virkelig et hus med sjel, der den flotte vedovnen i stua gir fra seg varmende knitring fra brennende ved, dette er et sted der du MÅ trives.

En aktiv kar

Brita Dalby ble født i 1950 og var datter av Borger Dalby som var ansatt på ved Urskog-Hølandsbanen fra 1928, og som stasjonsmester på Finstadbru stasjon fra 1937(?) til rett før nedleggelsen i 1960. Borger Dalby var en meget aktiv person som i tillegg til sin jobb som stasjonsmester ble han valgt til ordfører i Aurskog kommune i 1945, et tillitsverv han hadde til 1960. Han var også medlem og styreformann i E-verket i 25 år og skolestyreformann og medlem av fylkesskolestyret.

Stasjonsbygningen som bolig

Brita bodde sammen med familien på Finstadbru stasjon til 1960, og har mange minner fra denne tiden, noen av disse minnene vil hun dele med oss. Før Brita begynte på skolen tilbrakte hun dagene sammen med sin far på Finstadbru stasjon.

Mellom togavgangene satt hun ofte på det gode fanget til faren sin og hun husker at hun fikk lov til å stemple forseglingen på verdiposten som skulle av sted. Hun fikk innsikt i de forskjellige arbeidsoppgavene som en stasjonsmester måtte utføre ved Aurskog-Hølandsbanen. Familien bodde i 2. etasje på Finstadbru stasjonsbygning, men soverommet lå i 1. etasje, rett bak venteværelset.

Heksa på Granbergmåsan

Det var nok ofte at Brita lå og hørte på det som foregikk rundt kveldsavgangene. Noen ganger fulgt hun også med igjennom vinduet, og hun minnes spesielt godt et "fenomen" som faren hennes kalte heksa på Granbergmåsan. Brita kunne huske at hun noen ganger så et lys ute på Granbergmåsan (ei myr som lå rett bak bygningen). Da Brita ble eldre fikk hun høre at dette egentlig var en kar fra distriktet som var glad i sterke drikkevarer, som kom innom for å slå av en prat og for å få noe å tenne snadda med. Snill som Dalby var tok han seg alltid tid til de som trengte det. Når karen skulle hjem gikk han over "måsan" der han tente opp pipa – det var lyset Brita hadde sett – heksa på Granbergmåsan.

Formann i komiteen for omlegging og forlengelse til Mysen

Da det spøkte for nedleggelse av banen var ordfører og stasjonsmester Borger Dalby formann for komiteen som ville at banen skulle forlenges til Mysen. Han stod på for saken så lenge det var mulig. I begynnelsen var optimismen stor med hensyn til omlegging til bredt spor og forlengelse av banen til Mysen. Akershus fylkesting med fylkesmann Carl Platou i spissen ble mottatt av ordfører Dalby på en befaringsomvisning som blant annet bestod i en tur med Turisten i mai 1954. Alle ordførerne i Akershus bygdene var med på befaringsreisen der samtlige ville slutte opp om omlegging til bredt spor og forlengelse av banen. Ikke bare politikerne men også næringslivet, de store treforedlings-bedriftene ved Halden, deltok på befaringsreisen og var sterkt for at banen skulle forlenges, noe som ville skapt en tverrgående forbindelse mellom Kongsvinger og Østfoldbanen. Etter det Nationen den gang kunne erfare var det all grunn til å tro at Østfold fylkesting i tillegg til Akershus ville henstille til statsmyndighetene om at planene om omlegging og forlengelse skulle realiseres. Borger Dalby ble under middagen på befaringsreisen hyllet for sin innsats for Aurskog-Hølandsbanen og takket for arrangementet som han var ansvarlig for.

Etterhvert som tiden går endrer optimismen seg til pessimisme og i et intervju med Dalby i februar 1958 uttaler han seg i sterke ordelag om Statsbanens drift av Aurskog-Hølandsbanen da de blant annet har opprettet godsbilruter med lavere takster langs banen i konkurranse med seg selv! Han mener at Aurskog-Hølandsbygdene vil bli satt atskillige år tilbake, og han hadde ingen tro på at tapet av banen ville bli kompensert med veiutbygging "... og det er vel slik at de som har lite også skal bli fratatt det lille de har!".

Den dagen nedleggelsen av Aurskog-Hølandsbanen var et faktum og Dalby måtte begynne å pendle til Lillestrøm nektet han å ta bussen og syklet heller de 15 kilometerne til Blaker stasjon for å ta toget videre til Lillestrøm! Brita var bekymret for helsa hans som ikke var den beste på denne tiden, men han var fast bestemt på at bussen ville han i alle fall ikke ta, koste hva det koste ville!

Med i motstandsbevegelsen

Hjemmefrontens "ekspornett" i Oslo hadde kontakt med banepersonalet i UHB når de trengte hjelp. I denne virksomheten var Borger Dalby en viktig brikke. Hjelpetjenesten startet med matauken i 1943. De som ikke hadde grensesonebevis eller reisetilattelse, ble gjemt i kulltankene på toget og sluppet av på forskjellige steder der det var fluktruter videre til Sverige. (Kilde: Banen og Bygda, personer og portretter av Per Erik Nilssen)

Dramatiske hendelser gikk for seg ved stasjonen under krigen – hendelser Brita aldri hørte om, men leste seg til og fikk kunnskaper om etter at hun ble voksen.

Sag- og høvleri som nabo

Rett bak Finstadbru stasjon lå Finstad sag- og høvleri (som brant ned for noen få år siden). Banen hadde et sidespor inn til saga for av- og pålessing av tømmer og plank, og det var stor aktivitet på området minnes Brita. Tidlig om morgenen kom arbeiderne for å starte på dagens dyst. Med seg hadde de arbeidshesten "Donnamay" som nektet å sette i gang trekking av tømmer og plank før hun hadde fått den nødvendige gode starten på dagen: sukkerbiter som Brita og søsteren Anne-Grethe ga henne.

Ba(r)nestreker

Sidesporet til sag- og høvleriet ble flittig benyttet av Brita og hennes venner. De klarte å få fart på ei gammel godsvogn som de penset over på hovedsporet og fikk dyttet den oppover mot Granberg (mot Killingmo stasjon), der Tertitten nettopp hadde dampet forbi. Deretter ble vekselen penset tilbake på sidesporet, alle tok "rennafart", hoppet opp på vogna og ble med på den ville ferden tilbake til høvleriet. Vogna stoppet rett før skinnene tok slutt, humrer Brita.

På denne tida var det ennå vanlig å se pinnsvin rundt husene, også på Finstadbru. Brita og Anne-Grethe ga dem melk, men var livredd for at de skulle gå over skinnene og bli påkjørt av Tertitten, derfor var de alltid påpasselige med å servere de små søte melken deres på god avstand fra skinnegangen.

Når Brita tok Tertitten var det som regel om bord i konduktørvogna, på tur til Bjørkelangen og Einerhaugen der hun besøkte farmor og farfar og andre slektninger.

Nissen i pumpehuset

På Finstadbru var det også et pumpehus tilhørende Tertitten. Det ble stående lenge etter at banen ble nedlagt, men hva som skjedde med den vites ikke. Brita

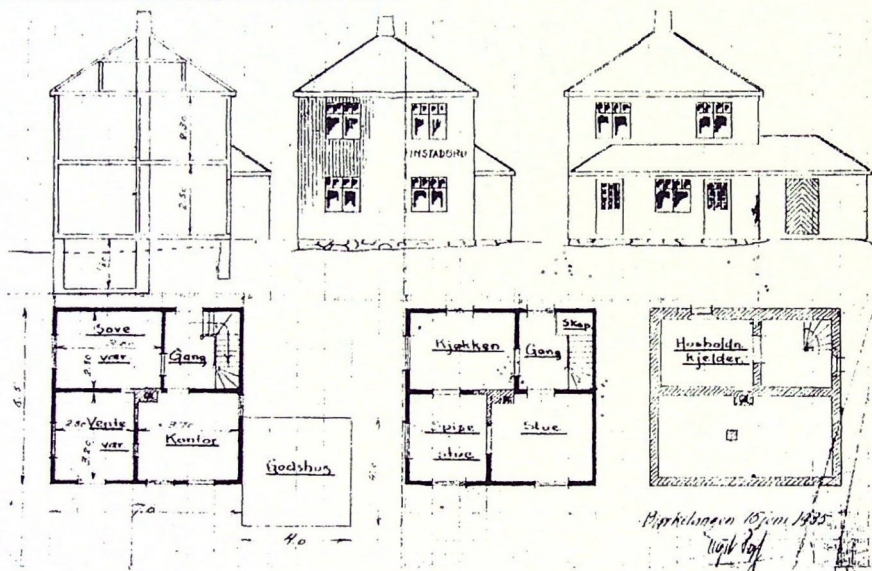
husker godt at det var her nissen bodde!! Han stod i det lille vinduet og kikket ut på forbigående rundt juletider. Nissen bodde i pumpehuset så lenge det sto på Finstadbru, men hvor han flyttet da dette forsvant vet vel ingen – kanskje var det han som tok det med seg.

Brita fotograf

Brita går ofte i skog og mark med kameraet, parat til å knipse naturens blinkskudd når de måtte dukke opp. Hun har mange fine motiver, både med og uten dyr. Noen ganger setter hun ord på opplevelsene hun har ute i naturen, og skriver små dikt som trykkes i lokalpressen. Bildene lager hun gavekort av og selger i lokalmiljøet som souvenirer fra Aurskogbygdene. Hun har tidligere vært blomsterdekoratør, og i dag finner hun de fineste materialene til dekorasjoner ute i naturen. Før jul åpner hun det lille steinfjøset på gården der hun bor, og selger sine produkter sammen med gode venninner. Her er alt gjort klart til førjulssalg.

Kilder: Brita Dalby, Dahl og Halling: "Banen og bygda" Nationen og Indre Akerhus Blad

Finstadbru stasjon Mårhus

Grunnriss av Finstadbru stasjon tegnet av Eigil Prydz i 1935. Av tegningen ser vi at soverommet er plassert bak venteværelset. (UHB's arkiv)

Aurskog-Holand klipper for sin bane

«Hvis banen blir nedlagt vil vi komme i baken», sier banekomiteens formann, **Borger Dalby**.

Banekomiteen skal nå utarbeide en forslag til komiteen i Aurskog-Holand. Banen skal utarbeide en forslag til komiteen i Aurskog-Holand. Banen skal utarbeide en forslag til komiteen i Aurskog-Holand.

Forslaget er å legge ned banen og erstatte med bussforbindelse. Dette er et viktig punkt på hvor viktig det er at banen blir lagt ned. I tillegg er det viktig at Mysen ligger midt i banekomiteens grunnlagt av seg selv belysning i dette.

Borger Dalby, formann i komiteen for Aurskog-Holand-banen.

Man det er vel slik i dette sak, men det er slik som det er. Det er klart at vi kommer til å prøve og gjøre hva vi kan for å gjøre det best for i denne sammenheng. Vi har allerede utvalgt komiteen og vil fortsette arbeidet med dette.

— Og hva blir resultatet hvis det skal bli slik? — Vi kan ikke si noe om det, men vi vil fortsette å arbeide med dette. Vi har allerede utvalgt komiteen og vil fortsette arbeidet med dette.

Med på en annen måte blir Aurskog-Holand-banen i delvis nedlagt. Dette betyr at det er viktig at Mysen ligger midt i banekomiteens grunnlagt av seg selv belysning i dette.

Aurskog-Holand klipper for sin bane

Marshallvises i Aurskog-Holand

«Hvis banen blir nedlagt vil vi komme i baken», sier banekomiteens formann, **Borger Dalby**.

Forslaget er å legge ned banen og erstatte med bussforbindelse. Dette er et viktig punkt på hvor viktig det er at banen blir lagt ned.

Borger Dalby, formann i komiteen for Aurskog-Holand-banen.

Man det er vel slik i dette sak, men det er slik som det er. Det er klart at vi kommer til å prøve og gjøre hva vi kan for å gjøre det best for i denne sammenheng.

Med på en annen måte blir Aurskog-Holand-banen i delvis nedlagt. Dette betyr at det er viktig at Mysen ligger midt i banekomiteens grunnlagt av seg selv belysning i dette.

Avisutklipp fra Nationen (1954) og Indre Akershus Blad (1958), der Borger Dalby i egenskap av ordfører i Aurskog-Holand og formann i komiteen for baneforlengelse til Mysen uttaler seg varmt om Tertittens.

UHB-veteranen Ole Holtet fra Bjørkelangen på inspeksjon

Dagfinn Lunner

UHB-veteranen Ole Holtet, sønnen Odd-Gunnar, sønnesønnen Robert og oldebarnet Georg sammen med lokfører Trond Dehli på Sorumsand søndag 30.06. (Foto: Dagfinn Lunner)

Ole Holtet tok med seg familien på UHB-besøk i sommer. Han kjenner UHB-lokomotivene eller maskinene som de brukte å si meget godt etter mange års tjeneste som både lokstallbetjent og fyrbøter. Etter en prat med lokfører Trond Dehli om tilstanden og formen til "Prydz" fra 1950 tok han turen til Fossum og tilbake.

Ole Holtet som er født på Fosser i Høland i 1923 ble ansatt på UHB i august 1945 av driftsbestyrer Prydz. Etter krigen var det stor trafikk og banen hadde behov for flere ansatte, og for Ole var det viktig å skaffe seg en fast jobb. Han begynte i lokstallen på Bjørkelangen som lokstallbetjent, og han minnes at lokfører Kristian Nordli var en god læremester. I lokstallen fikk han ansvaret for at loket var oppfyrt og klart når lokfører og fyrbøter kom for å ta ut maskinen. Tjenesten begynte klokka 11 om kvelden og varte til halv fem om morran. Foruten oppfyring var det feiing, smøring og pussing som hørte med til jobben. Lokstallbetjentene satte sin ære i å ha maskinen i orden, og enkelte lokførere, blant annet Nadden, var spesielt nøye med at maskinen var i skjønneste orden.

Ole forteller at lokstallbetjentene ofte var ute og kjørte som fyrbøtere. Han likte godt å få seg en tur ut i trafikken. Ole minnes at lok nr. 5 "Bjørkelangen" var en særdeles god maskin, og at den var fabelaktig til å ta seg fram i snøen. En gang tidlig på femtitallet kjørte han sammen med lokfører Evensen. Da de kom ut på Østbyjordet mellom Hjellebøl og Hemnes så de verken sporet eller jernbanegjerdet, men "Bjørkelangen" kom seg gjennom.

Ole mener at han var med å sette hastighetsrekord mellom Skulerud og Sørumsand. Det var en søndag ettermiddag tidlig på femtitallet at dampbåten Turisten var forsinket til Skulerud. For å rekke korresponderende tog til Oslo i Sørumsand måtte han fyre og holde dampen oppe for alt det han kunne, mens lokfører Willy Moseby kjørte det maskinen kunne klare. De rakk toget på Sørumsand. Når de kjørte tog i korrespondanse med Turisten var det alltid mange som kom fram og tok en titt på maskinen. Folk syntes lokomotivene på UHB var små og hadde moro av dette.

Ole minnes flere historier fra togkjøringene. Han husker de mange ved- og tømmertogene. En gang dro de et tungt tog fra Bjørkelangen til Skulerud med 15 vogner opplastet med slip. Når de kom til Skulerud var det å kjøre vognene ut på bryggesporet og få veltet slipen ut i vassdraget. Her var den ene skinnen bygd opp litt slik at det var lettere å få slipen til å rase ut av vognene.

Noen alvorlige trafikkuhell var Ole ikke borti, men en gang kunne det gått riktig ille. Det var en gang med morgentoget fra Bjørkelangen til Sørumsand. De hadde både passasjervogner og godsvogner i toget. I Sætra-bakken etter Fossum hadde en av vognstakene på en vogn lastet med plank brukket og planken raste ut langs vognsiden og forårsaket at 12 vogner sporet av. Den gangen var det ikke bare å rekvirere taxi eller buss. De reisende ble beordret over i en godsvogn like etter lokomotivet, og ferden kunne dermed fortsette til Sørumsand.

Urskog-Hølandsbanen var en trivelig arbeidsplass. Det var godt samhold blant de ansatte minnes Ole. Han flyttet over til bredsporet i Oslo i 1954/55 og arbeidet i Lodalen fram til han ble pensjonist i 1985.

Ole er fortsatt en aktiv arbeidskar, og selv om han nå nærmer seg 80 år, arbeider han som butikkmann i sønnen Johnny's Rema 1000 butikk på Bjørkelangen. Her begynner han tidlig om morgenen. Vi ønsker Ole fortsatt mange gode år og velkommen tilbake til UHB neste sommer.

Julekjøring med Tertitten

For å komme i god julestemning tar du med familien på en tur med Tertitten!

Første søndag i advent (1. desember) starter vi årets julekjøring med tilbud om tur videre med hest og slede/vogn til **julegrantenning på Blaker Skanse kl. 1600.**

NB! Tur med hest til Blaker Skanse gjelder **siste avgang fra Sørumsand kl. 1500, 1. desember.**

Det er satt opp buss tilbake til Sørumsand etter julegrantenningen.

Avganger for julekjøringen 2002

Dato i desember	Avgang kl.	Avgang kl.	Avgang kl.	Avgang kl.
Søndag 1.	1200	1300	1400	1500
Søndag 8.	1200	1300	1400	1500
Søndag 15.	1200	1300	1400	1500
Søndag 22.	1200	1300	1400	1500
Søndag 29.	1200	1300	1400	1500
Nyttårsaften (tirsdag 31.)	1200	1300	1400	1500

Julekjøring med Tertitten inkluderer tur med hest og slede/vogn på Fossum stasjon i tillegg til gløgg /pepperkaker og fin julestemning. Vi fyrer selvfølgelig opp i vedovnene inne i vognene, og på siste tur når skumringen senker seg, tenner vi parafinlampene.

Priser:

3. kl. voksen 70/ barn 35 - 2. kl. voksen 90/barn 45

